

**СЕКЦІЙНІ ЗАСІДАННЯ
ОБЛІКОВО-ФІНАНСОВИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

**СЕКЦІЯ «БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АУДИТ ТА АНАЛІЗ: СУЧАСНІ
КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ»**

УДК 657.1:657.37:338.43:336.67

**Облікова політика як фактор формування фінансових результатів в
умовах воєнного стану**

Дубініна Марина,
д-р екон. наук, професор,
завідувачка кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет

Фінансові результати підприємств аграрного сектору формуються під впливом широкого спектра економічних і облікових чинників. У сучасних умовах воєнного стану значення облікової політики істотно зростає через підвищений рівень невизначеності, ризиків та нестабільності господарського середовища. Облікова політика визначає методологічні засади визнання доходів і витрат, що безпосередньо впливає на показники прибутку або збитку. Законодавча база надає підприємствам право вибору альтернативних методів обліку, що створює передумови для варіативності фінансових результатів [1]. Водночас така гнучкість підсилює відповідальність управлінського персоналу за обґрунтованість прийнятих рішень. У воєнних умовах облікова політика набуває не лише облікового, але й стратегічного значення. Вона стає інструментом адаптації підприємства до змін зовнішнього середовища. Це обумовлює необхідність критичного переосмислення її ролі у формуванні фінансових результатів.

Аналіз сучасних наукових підходів свідчить, що фінансовий результат не є виключно наслідком операційної діяльності підприємства. Він значною мірою залежить від обраних методів оцінки активів, розподілу витрат і формування резервів. Нормативні документи передбачають альтернативність облікових рішень, що дозволяє підприємствам адаптувати облік до специфіки діяльності [2]. Проте така варіативність може призводити до викривлення економічної сутності показників. У стабільних умовах це питання має помірний характер, тоді як у воєнний період воно набуває критичного значення. Вибір методів обліку може суттєво змінювати часовий розподіл доходів і витрат. Це впливає на оцінку фінансової стійкості та платоспроможності підприємства. Зростає потреба у підвищенні прозорості облікових процедур. Це актуалізує питання вдосконалення облікової політики.

Особливу увагу слід приділити впливу воєнних факторів на облікові процеси. Руйнування активів, релокація підприємств та порушення логістики змінюють економічну основу формування фінансових результатів. За таких

умов стандартні підходи до обліку не завжди відображають реальний фінансовий стан підприємства. Дослідження показують необхідність адаптації облікових процедур до надзвичайних ситуацій [3]. Відсутність чітких методичних підходів до відображення воєнних втрат призводить до різночитань у практиці обліку. Це знижує порівнянність фінансової звітності між підприємствами. Формується ризик завищення активів або відтермінування визнання збитків. Така ситуація негативно впливає на якість управлінських рішень. Вона потребує системного регулювання.

Критичний аналіз свідчить, що одним із найбільш проблемних аспектів є облік втрат від пошкодження або знищення активів. У практиці підприємств спостерігається різний підхід до їх відображення у звітності. Часто втрати визнаються із запізненням або за відсутності належного документального підтвердження. Це призводить до викривлення фінансових результатів звітного періоду. Водночас чинне законодавство не містить достатньо деталізованих норм щодо таких операцій [1]. Формування дебіторської заборгованості щодо компенсацій також супроводжується високим рівнем невизначеності. Це підвищує ризик відображення нереалізованих економічних вигод. Виникає потреба у більш чітких критеріях визнання таких активів. Це є важливим напрямом удосконалення облікової політики.

Не менш значущим є питання формування резервів і забезпечень. У воєнний період різко зростає ризик неповернення дебіторської заборгованості. Це потребує застосування більш обачних підходів до оцінки кредитних ризиків. Формування резерву сумнівних боргів впливає на величину витрат і фінансовий результат. Недооцінка таких ризиків призводить до завищення прибутку. Це створює ілюзію фінансової стабільності підприємства. Наукові дослідження підкреслюють важливість принципу обачності у формуванні фінансових результатів [3]. Водночас надмірна консервативність може знижувати інвестиційну привабливість. Потрібен баланс між обачністю та достовірністю інформації.

Окрему проблему становить вибір методів оцінки активів і амортизації. В умовах нестабільності економічного середовища ці рішення суттєво впливають на структуру витрат. Наприклад, зміна методів амортизації може призводити до різного розподілу витрат між періодами. Це впливає на динаміку фінансових результатів. Облікова політика визначає ці параметри і тим самим формує економічну інтерпретацію результатів діяльності. Дослідження підтверджують зв'язок між обліковими рішеннями та показниками ефективності [4]. У воєнних умовах цей вплив посилюється через нестабільність виробничих процесів. Виникає необхідність перегляду облікових оцінок. Це забезпечує більш адекватне відображення економічної реальності.

Важливим аспектом є взаємозв'язок облікової політики та економічної безпеки підприємства. Якість облікової інформації безпосередньо впливає на здатність підприємства реагувати на ризики. Неправильний вибір облікових методів може призводити до викривлення фінансових показників. Це ускладнює процес управління і прийняття рішень. Дослідження показують, що облікова політика є елементом системи економічної безпеки [4]. В умовах

воєнного стану ця функція набуває особливого значення. Вона забезпечує інформаційну основу для антикризового управління. Це підвищує роль облікової політики у стратегічному управлінні підприємством.

Разом із тим аналіз показує наявність низки проблем у практиці формування облікової політики. Часто підприємства формально підходять до її розробки. Облікова політика не адаптується до змін зовнішнього середовища. Вона не враховує специфіку воєнних ризиків і надзвичайних ситуацій. Це знижує її ефективність як управлінського інструменту. Методичні рекомендації визначають загальні підходи, але не забезпечують достатньої деталізації [2]. Виникає розрив між нормативною базою та практичними потребами підприємств. Це обумовлює необхідність її удосконалення. Зростає роль професійного судження бухгалтера.

Підвищення ефективності облікової політики потребує системного підходу. Необхідно враховувати галузеві особливості аграрного виробництва. Важливим є впровадження процедур документування воєнних втрат. Потрібно удосконалювати методи оцінки активів і зобов'язань. Це сприятиме підвищенню достовірності фінансової звітності. Важливим напрямом є гармонізація облікових практик із міжнародними стандартами. Це забезпечить підвищення інвестиційної привабливості підприємств. Удосконалення облікової політики має бути безперервним процесом. Воно повинно відповідати динаміці економічного середовища.

Облікова політика в умовах воєнного стану виконує функцію інструменту адаптації підприємства. Вона впливає на всі етапи формування фінансових результатів. Від її якості залежить достовірність і релевантність облікової інформації. У сучасних умовах вона виходить за межі суто облікової категорії. Вона стає складовою системи стратегічного управління. Підвищення її ролі потребує вдосконалення нормативного регулювання. Необхідно розширити методичні рекомендації з урахуванням воєнних реалій. Це дозволить підвищити ефективність управління підприємствами. Це є перспективним напрямом подальших досліджень.

Список використаних джерел:

1. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14> (дата звернення: 02.04.2026).
2. Методичні рекомендації щодо облікової політики підприємства : наказ Міністерства фінансів України від 27.06.2013 № 635.
3. Коваль Л. В., Подолянчук О. А. Формування показників фінансової звітності аграрних підприємств в умовах надзвичайних ситуацій. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 22. С. 191–198. DOI: 10.32702/2306-6814.2025.22.191.
4. Замлинський В. А., Волошина О. В., Степаненко С. В. Облікова політика і економічна безпека в системі управління підприємством. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2024. Т. 9. № 1. С. 56–61. DOI: 10.36887/2415-8453-2024-1-9.